

A Jászapáti Velemi Endre Termelőszövetkezet
megalakulása és működése
1949 és 1965 között

Országos Tudományos Diákköri Dolgozat

Budapest, 2014. március 26.

Tartalom

1. Bevezetés.....	1
1.1. Földosztás Magyarországon és következményei	1
1.2. A termelőszövetkezetek megszervezése és felépítése	2
2. A Velemi Endre Mezőgazdasági Termelőszövetkezet megalakulása és kezdeti működése..	4
2.1. A kezdeti problémáktól 1958-ig.....	5
2.2 A szövetkezet újjászervezése 1958 és 1959 között	8
3. A Velemi Endre Termelőszövetkezet fejlődése 1959 után	11
4. Az új szövetkezeti törvényektől a termelőszövetkezetek egyesüléséig	19
5. Gazdasági eredmények az 1964/65-ös évekből.....	21
6. Összegzés	23
Források.....	25
Táblázatjegyzék.....	27
Ábrajegyzék	27
Mellékelt fotók forrásjegyzéke.....	27
Melléklet.....	29

1. Bevezetés

A dolgozatomban a Jászapáti Velei Endre Mezőgazdasági Termelőszövetkezet megalakulását és működését szeretném bemutatni, kiegészítve az itt élt családom történetével. Ahhoz, hogy ezt megvalósíthassam, először szükségesnek tartottam, egy kis történelmi visszatekintést, hogy betekintést nyerjünk a jászok életébe, hogy hogyan is jutottak el a termelőszövetkezet megszervezéséig.

Már az 1848-as forradalom- és szabadságharc folyamán és azt követően is súlyos problémaként merült fel egyes paraszti földterület-típusok rendezetlensége, a földosztás elmaradása, valamint az I. világháborút követően is megoldatlan volt a növekvő létszámú agrárproletariátus és a parasztság földéhségének kielégítése. A két világháború közötti időszakban történtek kísérletek a paraszti földigények legalább részbeni kielégítésére, de ez nem tudta megoldani a mezőgazdasági földbirtokszerkezet aránytalanságát, az agrártársadalom egyre nagyobb arányú rétegeinek elszegényedését. Az 1945-ben megalakult kormány a földosztás kérdését elsőrendű feladatának tűzte ki. A háború befejezésével a nagybirtokosok többsége nyugatra menekült a szovjet megszállás elől, így hatalmas területű földek szabadultak fel a kisajátított nagybirtokokon túl, melyek megalapozhatták a szegény parasztság igényeinek kielégítését. Ahhoz azonban, hogy ezek a földek ténylegesen a szegény parasztok tulajdonába jussanak, először szükség volt a felszabadult földek felmérésére, és rendszerezésére, majd a végleges kiosztás előtt az egy főre jutó földmennyiség meghatározására. Ezen feladatokat a Földosztó Bizottság látta el, majd a folyamatok végeztével megkezdődött a földosztás, mely 1947-ig tartott.¹

A Jászságban azonban ez egészen másképp valósult meg, mivel itt nem voltak felosztható nagybirtokok. A tulajdonviszonyok már az 1700-as években kialakultak, amikor a földterületet a redempcióhoz (a szabad Jász-Kun Kerületek kiváltása a német lovagrend tulajdonából) való hozzájárulás arányában osztották fel. Így egy gazda átlagosan 27 állat és 20 katasztrális hold fölött rendelkezhetett.

1.1. Földosztás Magyarországon és következményei

A földreform lényegében megszüntette a nagybirtokokat, ezáltal a földművelő nép földhöz juthatott, jóllehet a kiosztott parcellák többsége nem volt alkalmas egy földműves család eltartására. A földeket maguk az igénylők osztották szét, minden község rendelkezett

¹ Szikszai 1984:71.

Földigénylő és Földosztó Bizottsággal, melyek rövid idő alatt kimérték és kiosztották a földeket. E két bizottság munkáját a Megyei Földbirtokrendező Tanácsok koordinálták. A legfőbb irányító szerv azonban az Országos Földbirtokrendező Tanács volt.

A Földosztó Bizottság Jászapátin is létrejött, és felmérték a falu határában felosztható földeket. Mivel itt nem volt nagybirtok, a földigényt úgy kívánták kielégíteni, hogy jogos és jogtalan indokkal sajátítottak ki birtokokat (nem élethivatása a földművelés, nem szakszerűen gazdálkodik, budapesti lakos, teljesen egyedülálló nő vagy özvegyi jogon élvezi a földet, nincs családja, stb.). Ezáltal 2100 kat. hold került kiosztásra, 143 család között.²

A földreform műszaki munkáinak lebonyolítására (térképezés, földkimérés, telekkönyvezés) megalapították az Országos Földhivatalt, mely a megyei földhivatalokon keresztül intézte a munkálatokat, amelyek 1948–49-re be is fejeződtek.

1.2. A termelőszövetkezetek megszervezése és felépítése

A földosztás időszakában többször felmerült a termelőszövetkezetek megalakításának gondolata, mivel a gépeknek, gazdasági épületeknek, egységes tulajdonban kellett maradniuk, egy adott falun belül. Egy 1948-ban létrejövő párthatározat első pontja, szovjet mintára működő (kolhoz jellegű) termelőszövetkezeti csoportok megalakítását írta elő, a szegény parasztság vezetésével. Ezeknek három típusát különböztetjük meg:

- Az 1-es típusú, vagy *táblás* termelési csoport feladatkörébe tartozott a szántás, és a gépi vetés. A föld további művelése már egyénileg történt, melyet sorshúzás útján osztottak szét a gazdák között. A megtermelt javakkal mindenki maga rendelkezett, de a közös költségekhez természetesen mindenkinek hozzá kellett járulnia.
- A 2-es típusú, vagy *átlagelosztási* termelési csoport annyiban tér el az 1-es típusútól, hogy a cséplés folyamata közösen zajlott, míg a közös költségeket a földterület arányában viselték. Eszerint osztottak a megtermelt terményeken, az össztermék átlaga szerint.
- A 3-as típusú termelési csoportnál *közösen végezték a termelést*. Az igavonó állatokat, az értékesebb mezőgazdasági eszközöket a csoport közös tulajdonába kellett adni. A csoport tagjai munkájuk után termény helyett már munkaegységben kapták a fizetést. Ez csak az 1958–59-es második téteszesítési hullám után jött létre, mivel ekkor már a középparasztságot is bekényszerítették a szövetkezetbe.³

² Farkas 2001: 46.

³ Honvári 1996: 537.

Fontos megemlíteni, hogy a parasztok rendkívül idegenkedtek ettől a rendszertől (sokaknak esze ágában sem lett volna belépni), mégis a hatalom kényszerítő hatására kénytelenek voltak belépni a termelőszövetkezetekbe. (A közös gazdálkodás idegen volt a járszági parasztember számára, életmódjukat, szokásukat lassan adták föl.)⁴ A kényszerítés egyik leghatékonyabb módja a tagosítás volt, melynek lényege, hogy az egyéni gazdálkodók kis parcelláit elvették, mivel így összevont táblákat tudtak kialakítani. Az elvett földek helyett ugyan adtak csereföldeket, de ezek korántsem voltak olyan jó minőségűek.

Az 1949 és 1956 között alakult szövetkezetek nem voltak igazán gazdaságosak, mivel felszereltségük szegényes volt, illetve a kényszer hatására az emberek nem teljes „erőbedobással” dolgoztak, mely nagymértékben hozzájárult az alacsony hatékonyságú termeléshez.

Az 1953-as kormányváltás után Nagy Imre miniszterelnök bejelenti a termelőszövetkezetből való kilépés, illetve többségi akarattal a szövetkezet felosztásának lehetőségét, melynek következtében a szövetkezetek nagy része feloszlott. Az ezt követező 1958-ig terjedő időszak rendkívül kaotikus volt, sokan visszatértek a magángazdálkodáshoz, illetve újabb –és újabb szövetkezetek is alakultak, rendszertelenné vált a gazdaság.

Változást az 1958–59-es párthatározat hozott, mely a mezőgazdaság teljes kollektivizálását rendelte el.

Dolgozatom középpontjában az ezt követő időszak elemzése áll, melyben bemutatom a Velemi Endre Mezőgazdasági Termelőszövetkezet fejlődéstörténetét. Számadatokkal, dokumentumokkal és visszaemlékezésekkel fogom alátámasztani hipotézisemet, mely szerint az aránytalan (kezdetleges) gazdálkodási feltételek ellenére a járszáti lakosság képes volt az összefogásra, a munkaszervezés és együttműködés hagyományos formáit is felhasználva, az erőszakolt a korszak nehézségeiből kilábalni.

⁴ Farkas 2001: 49.

2. A Velemi Endre Mezőgazdasági Termelőszövetkezet megalakulása és kezdeti működése

„Hallottad, tán kolhoz lesz nálunk is?”⁵ – a jászapáti piacon ilyen, és ehhez hasonló diskurzusok zajlottak az 1945 utáni években. Az egykori szegényparasztság túlnyomó többsége számára a földosztás lehetőségnek tűnt az önálló gazdálkodás megteremtésére. Nem szabad azonban elfelejtenünk, hogy a földreform csupán az első lépés lehetett a felemelkedés útján.⁶

A földreform korlátaira utaló paraszti hangok már 1947-ben jelentkeztek. A kapott föld kezdetleges öröme elhomályosította a valóságot. Az újgazdák idővel kénytelenek voltak belátni, hogy a kiosztott föld nagysága nem nyújt biztos megélhetést, melyet csak súlyosbítottak a termelőeszközök hiányából fakadó további nehézségek. A paraszti rétegnek be kellett látni, hogy az egyetlen „kivezető út”, a föld társas megművelése, ezért 1947 után egyre többen gondoltak a szövetkezeti gazdálkodásra.

Az közös földművelésre először, hét ember tett kísérletet: Berdó Vas József, Tóth D. Mihály, Csöke István, Mérai Ferenc, Tajti János, Gál István, Berdó Vas János.⁷

Kezdetben nem rendelkeztek sem vetőmaggal, sem igavonó jószággal, azonban sikerült a megyei Mezőgazdasági Igazgatóság segítségével termelési hitelhez jutniuk, mely már megalapozta közös gazdálkodásukat. Akaraterejük bámulatra méltó volt. A község lakossága kíváncsisággal, de nem mondható, hogy szimpátiával figyelte a hét család küszködését. Ám amikor az első közös aratás jól sikerült, a falusi légkör egyre enyhült, sokak fejében megjelent a közeledés gondolata.

Nem kellett sok időnek eltelnie, és e kis közösséget már tételesen emlegették. Berdó Vas József a megyei tanácsnál járt, ahol a beszélgetés közben fel is vetődött a kérdés, hogy kiről is kéne elnevezniük a közös gazdaságot. Berdó akkor Velemi Endrét nevezte meg, mert tudomása volt életéről, tragikus sorsáról, sőt arról is, hogy Velemi már 1919-ben tervbe vette egy közös gazdaság létrehozását Jászapátin. Javaslatát elfogadták, a kis közösséget hivatalosan is elismerték, amely így 1949. augusztus 2-től Velemi Endre nevét viselte.⁸

⁵ Horváth 1989: 8.

⁶ Szikszai 1984: 81.

⁷ Horváth 1989: 8.

⁸ Horváth 1989: 8.

2.1. A kezdeti problémáktól 1958-ig

1949 után az első termelészövetkezeti tagok még agrárproletárok és újgazdák voltak. A gazdálkodáshoz kevésbé értettek, és ennek következtében a később felmerülő problémákért egymást okolták. A későbbiekben látható lesz, hogy ebből kifolyólag a vezetőség összetétele folyamatosan változott.

Nem sokkal a Velemi Endre Termelészövetkezet megalakulása után megkezdődött a gépállomások munkába állítása.⁹ A szegényes felszereltség miatt azonban ezeket a gépeket csak az egybefüggő parcellákon tudták teljes mértékben kihasználni, a többi terület megműveléséhez az egyéni gazdáktól kellett fogatokat és vetőgépeket bérelniük. Mindezen nehézségek ellenére azonban elmondható, hogy az első őszi vetést sikerült időben befejezniük. A parasztság, látva a hét család kezdeti sikereit, fokozatosan szánta el magát a csatlakozásra. 1950 tavaszán már 20-22 család csatlakozott is a közös gazdálkodáshoz.

A későbbi belépők nagyon sok kis szétszórt parcellát vittek a tszcs-be, voltak területek Egerből és Székesfehérvárból is.

Miután bővült a belépők száma, és gyarapodtak a bevitt területek, a megnövekedett a szétszórt parcellák száma következtében a tagosítás egyre szükségesebbé vált. Ennek orvoslására az 1951. augusztus 14.-ei Tanácsgyűlésen a következő szavakkal tettek javaslatot a részleges tagosításra:

„A szocialista nagyüzemi gazdálkodás csak akkor lesz egészséges, ha az egy tagban tagosítva lesz, hogy a gépi erők minél jobban ki legyenek használva, rendes vetőforgót akkor tudnak alkalmazni, ha a részleges tagosítást végrehajtjuk és megkönnyítjük a munkájukat a tszcs-knek.”¹⁰

„Ezt látják is a kívülálló dolgozó parasztjaink, hogy az egyénileg gazdálkodó kis nadrágszíj parcelláknak nem gazdaságos a művelése. Ezért történt meg az is, hogy a közösségünkben is egy újabb felfejlődési ütem mutatkozik meg... Például: a Velemi Endre TszCs-be az utóbbi időben több mint 25 tag lépett be, kis-és középparasztok...”¹¹

A fent említett 1951-es javaslatot 1952 közepén fogadták el, majd a részleges tagosítás már 1953-ra be is fejeződött. Így már nagyobb parcellák alakulhattak ki, melyek már a közös művelésre jóval alkalmasabbak voltak, a gépeket jobban ki tudták használni.

⁹ A gépállomásokra áttekintően lásd: Honvári

¹⁰ Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár (a továbbiakban: SZML), 1950–51. évi Tanácsülési Jegyzőkönyvek (Gömöri J.)

¹¹ SZML 1952.évi Tanácsülési Jegyzőkönyvek (Gömöri J.)

A következő problémakört a tapasztalat és szakértelem hiánya jelentette, melynek megoldására csupán egy év múlva került sor. 1952 januárjában néhány középparaszti család belépett a termelőszövetkezetbe, óriási gyakorlati tudást hozva magukkal. Ezt követően a gazdálkodás „szakszerűbbé” vált.

Az 1952–53-as éveket nagy szárazság jellemezte, melynek eredményeképpen a termésátlagok drasztikus visszaesést mutattak nemcsak a tsz-ben, hanem az egész országban is. Ugyanakkor a beszolgáltatási és adókötelezettségeket nem csökkentette az állam. Sok birtokos szabadulni szeretett volna földjétől, melyet aztán az államnak sokan fel is ajánlottak, megszabadulva a beszolgáltatás terheitől. Ezek a földek ezután a termelőszövetkezetek használatába kerültek. Ezáltal a tsz mind föld, mind állatállományban jelentősen gyarapodott. A folyamat mégis megállt, mivel 1953-ban a politikai vezetés más irányt szabott a gazdálkodásnak. A Nagy Imre kormány hatalomra kerülésével a mezőgazdaság fejlesztését másképpen képelték el, és engedélyt adtak a termelőszövetkezetek feloszlására.

A parasztság többsége ezt természetesen örömmel fogadta, nem volt többé kényszer a belépés, illetve sokan e határozatban beszolgáltatási terheik csökkenését látták. Az ezt követő évben azonban Nagy Imrét félreállították, és az 1954 tavaszán tartott 3. Párt Kongresszus a mezőgazdasági termelés nagyarányú fejlesztését tűzte ki célul, melynek legfontosabb feladata a meglévő termelőszövetkezetek megerősítése, jövedelmük, hozamuk növelése. Az 1955-ös esztendő a további átszervezések előkészítését hozta magával, és az új tervidőszakban (1956-60) már számszerűen tapasztalható volt a meglévő termelőszövetkezetek fejlesztése.¹²

1. táblázat: Az összes föld és szántóterület alakulása szektorok szerint (%-ban)
(a levéltári források alapján saját szerkesztés)¹³

	Összes földterület			
Év	1953	1954	1955	1956
mg. tsz.	15,4%	11%	10,8%	14,9%
egyéni	42,9%	48,3%	48,5%	44,7%

A fenti táblázatból jól látható, hogy a kezdeti várakozásokhoz képest, milyen változások zajlottak le az összes földterület alakulásában.

A Jászságban is érezhető volt a Nagy Imre – Rákosi ellentét hatása. A Velemi Tsz-ben az 1952 elején beléptek közül néhány közép-paraszti család kilépett 1953–54-ben, de ez alapvetően nem befolyásolta a szövetkezet helyzetét, hiszen a kilépőknek adott földterületet a

¹² Orbán 1972: 131.

¹³ Orbán 1972: 131.

földalapi juttatásokból pótolni tudták. Az ezt követő években, egészen 1956-ig, nem történt „lényeges” változás a termelészövetkezet életében, a kilépők száma csekély volt.

1957-től kezdődően azonban, változások indultak meg a termelészövetkezetek életében, mivel az 1949-es alapszabályzatot kibővítették. Több előfeltételt és elvárásokat fogalmaztak meg a belépők/bennlévők felé, melyek közül kiemelném a legfontosabbakat:

- A termelészövetkezet férfi tagjának évi 150, a nőknek 100, kisgyermekes anyáknak 80 munkaegységet kell teljesíteni. Ebből tavasszal 30%-át, nyáron 40%-át, ősszel 30%-át köteles ledolgozni.
- A belépő tagnak be kell hozni a behozott szántóterület után a megfelelő vetőmagalapot is.
- Beteg termelészövetkezeti tag, ha 2 évi tagsággal rendelkezik, napi 0,5 munkaegység jóváírásában részesül.
- Szülési segély évi tagság után jár, szülési szabadságra 3 hónapon át, naponként 0,5 munkaegységet írtak jóvá.
- Temetkezéshez 10 munkaegység ellenértéket szociális juttatásként adtak a tagnak forintban.¹⁴

A fent említettekből látható, hogy a szövetkezet már kellő figyelmet fordított a szociális juttatásokra is, melyek nagymértékben hozzájárultak ahhoz, hogy egy „humánusabb” rendszerben dolgozzanak tovább.

Mindezek ellenére a térszben „laza” volt a munkamorál, sokan nem tudtak beilleszkedni a közös gazdálkodásba. Azokat, akik idegenkedtek a „közös munkától”, beilleszkedéstől, fegyelmi eljárások során kizárásra kerültek a szövetkezetből. Az első ilyen kizárások 1958 márciusában kezdődtek.¹⁵

Az 1958-as évek újabb változást hoztak, hiszen megkezdődtek a nagyfokú gépvásárlások, az éves fizetési mérleg alapján már 350 467 Ft értékű géppálmánnyal rendelkeztek.¹⁶

Az eddig taglaltakból jól látható, hogy milyen jelentős mértékben fejlődött a Velemi Endre Termelészövetkezet, azonban senki sem volt felkészülve, melyet a következő esztendő hozott magával.

¹⁴ Horváth 1989: 64.

¹⁵ Horváth 1989: 66.

¹⁶ SZML Jászapáti Velemi Endre Mg Tsz 1958. évi gazdasági beszámolójának munkalapjai

2.2 A szövetkezet újjászervezése 1958 és 1959 között

Az 1958. decemberi központi bizottsági gyűlés meghozta a történelmi jelentőségű döntést, a termelőszövetkezeti mozgalomnak eddigénél gyorsabb fejlődéséről, pontosabban a tömeges szocialista átszervezés megkezdéséről.

Az említett határozattal kezdetét vette a mezőgazdaság teljes szocialista átszervezése. Ez a folyamat valamivel több, mint két esztendőt vett igénybe, mely egy rendkívül rövid idő alatt elért eredménynek tekinthetünk.¹⁷ Ez okból kifolyólag a tömeges „belépési kényszer” hatására kezdetben meglehetősen nagy visszaesést tapasztalhatunk a termelésben. Az újonnan belépett tagok folyamatos „lázdása”, érdeklődése egymást gerjesztve járult hozzá a termelőszövetkezetek termelékenységének fokozatos csökkenéséhez.

Az alábbi táblázatból is jól látható, hogy mennyire drasztikusan ment végbe az „újabb szövetkezetesítés”, az egyéni gazdálkodási terület 1962-re gyakorlatilag megszűnt.

2. táblázat: A termelőszövetkezeti és az egyéni szektor területének alakulása 1958 és 1962 között
(a forrás alapján saját szerkesztés)¹⁸

Év	1958	1959	1960	1961	1962
Termelőszövetkezeti szektor összterülete	8,5%	21,6%	45%	57%	58%
Egyéni szektor összterülete	51,1%	40,5%	18,1%	3,7%	3,3%

Most pedig nézzük meg, hogyan is zajlott ez a folyamat a jászapáti közösség történetében. Ehhez tekintsük először az alábbi 1959. január 16-án megtartott ülés jegyzőkönyv kivonatát: „Felhívja a végrehajtó bizottság a községi tanácsok végrehajtó bizottságainak figyelmét, hogy alapos körültekintéssel, a pártbizottsággal egyetértésben szervezzék tanácstagi körzetenként a dolgozó parasztokat a termelőszövetkezetekbe. A tanácstagok bevonásával, egyéni agitáció során, kisgyűlések tartásán keresztül meg kell győzni a választókörszet lakóit a nagyüzemi gazdálkodás fölényéről, és el kell érni, főleg a kiemelt községekben, hogy 1959. évben minden dolgozó paraszt belépjen a termelőszövetkezetbe.”¹⁹

E határozattal az agitátorok rögtön munkához is láttak, és már két hét leforgása alatt sikerült a falu teljes lakosságát, „finom” meggyőzéssekkal, a belépésre rábírní (Belépési nyilatkozat minta – Lásd melléklet 1. fotó).

¹⁷ Orbán 1972: 216–218.

¹⁸ Orbán 1972: 218.

¹⁹ Horváth 1989: 70.

Kezdetben az újonnan (keserű szájjal) belépő tagoknak esze ágában se volt a már meglévő, „nagyobb”, régebbi szövetkezetekhez csatlakozni. Sokan körzetüket összetoborozva apró, szinte működésképtelen szövetkezeteket alapítottak. Ilyenek voltak például: Virágzó-, Aranykalász-, Béke-, Búzakalász- Termelőszövetkezetek. Látna a sikertelen próbálkozásokat, erőlködéseket, e kisebb szövetkezetek idővel beolvadtak a Velemi Endre Termelőszövetkezetbe.

3. táblázat: Egyéni gazdák és tsz-tagok megoszlása
(a forrás alapján saját szerkesztés)²⁰

	1958		1960	
	földterület	létszám	földterület	létszám
egyéni gazda	8819 kh	2441 fő	439 kh	349 fő
tsz. tag	3310 kh	449 fő	11510 kh	1872 fő

Az alábbi táblázatból jól látható az arányok drasztikus megváltozása, mely által megindult a termelőszövetkezetek térnyerése, az egyéni gazdálkodások gyakorlatilag „elsorvadtak”.

A táblázatban található 11 510 kat.holdból a Velemi Endre Mezőgazdasági Termelőszövetkezetnek 2 417 kat.hold jutott.²¹ A belépések utáni kezdetleges „megnyugvás” után azonban újból káosz keletkezett. Az újonnan belépett tagok nehezen és sírva váltak meg a hosszú évek erőfeszítései árán megszerezett javaiktól (állatok, gépek, stb.). Ezt tetőzte a jáász emberek szabadság szeretete, illetve a több évszázados függetlenség.²² Sokan féltek a változástól, a bizonytalanságtól, hiszen egy olyan új életformába kezdtek, melynek következményeit még senki se látta előre.

Továbbá a tömeges belépések következtében a szövetkezetnek, hirtelen kellett nagyszámú állatot és gépet elhelyezni, melyre nem voltak felkészülve (hiányoztak istállók, gépszínek). (Melléklet 4. fotó.) A Velemi Endre Termelőszövetkezet ezt „szerencsére” viszonylag gyorsan megoldotta, hiszen a többi szövetkezet között ez volt a legjobban felkészülve. Ennek következtében természetesen számolniuk kellett, hogy jóval kevesebb állami támogatáshoz (szám szerint 2000 000 Ft-ból 23 000 Ft-hoz) jutottak.²³

Az „újjászervezett” termelőszövetkezet vezetőségét komoly feladat elé állították. A kibővült földterület a megnövekedett tagok számával kellett művelés alá vonni, melynek megszervezése nem volt könnyű feladat. Ennek ellenére a tagok összefogásra szánták el

²⁰ Horváth 1989: 75.

²¹ Horváth 1989: 75.

²² A jáászok életéről részletesebben lásd: Szikszai

²³ Horváth 1989: 79.

magukat, és nagy erőbedobással dolgoztak, hogy az évet sikeresen zárva biztosítani tudják maguknak a megélhetést. A siker meg is mutatkozott, mindenki dolgozott és az idő is kedvezett. Úgy tűnt, hogy eredményesen zárhatják az évet, azonban a 22/1959-es FM rendelet ezt alaposan megváltoztatta, mely a tagok között nagyfokú elégedetlenséget váltott ki.²⁴ A szövetkezetnek, mielőtt munkaegységeket oszthatott volna, komoly kötelezettségeket kellett teljesítenie:

- vetőmagkölcson
- földadó kifizetése búzával
- gépállomás természetbeni követelése
- vetőmagalap biztosítása
- közös állatállomány takarmányszükségletének biztosítása
- biztonsági takarmányalap létrehozása
- biztonsági vetőmagalap létrehozása
- szociális kulturális alap létrehozása
- állammal szembeni kötelezettségek teljesítése
- földjáradék értékének biztosítása

Ezekon kívül a termelőszövetkezetnek még más kötelezettségei is voltak, majd ezek teljesítése után tudott csak a tagoknak, a teljesített munkaegységek arányában, járandóságot osztani. (Mondanom sem kell, ez jóval kevesebb volt az elvárthoz képest.)

Az eddig taglaltakból látható, hogy 1958/59-es évek rendkívül zavarosak, feszültségekkel teli időszakok voltak. Ezek után látható lesz, hogy a nagy ívű szervezések, összefogások következtében a szövetkezet képes ebből kilábalni, és „rálépni a fejlődés útjára”.

²⁴ Horváth 1989: 81.

3. A Velemi Endre Termelőszövetkezet fejlődése 1959 után

A következő részben, most hogy kellő betekintést nyertünk az 1960-as évek előzményeibe, be szeretném mutatni a Velemi Endre Termelőszövetkezet felvirágzását. Álláspontomat, mely szerint a tsz képes volt a nehézségekből kilábalni, és a fejlődés útjára lépni, adatokkal, leírásokkal, illetve levéltári anyagokkal fogom alátámasztani.

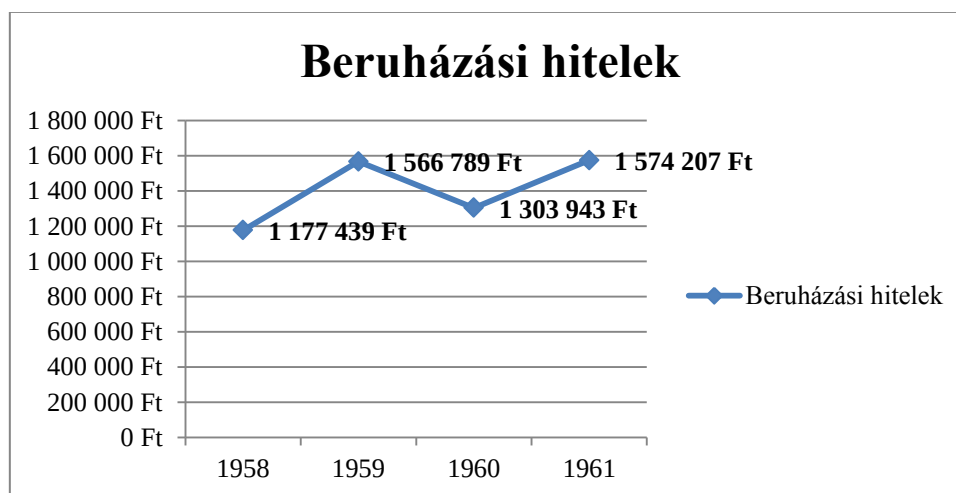
Ahogy láthattuk, az 1959-60-as évek nagy változást hoztak az emberek életében. A kötelező belépések, beszolgáltatások terhei hatalmas nyomást gyakoroltak a lakosságra.

Nagy ívű munkaszervezési folyamatok indultak be ezután. A vezetőknek és a tagoknak volt tennivalójuk bőven, hiszen a kibővült területeken, a megnövekedett taglétszámmal kellett a munkafolyamatokat megszervezni, majd beindítani.

Első lépésként az akkori tsz-elnökök, szakképzett vezetőkre való cseréjére került sor. Ők olyan tudással rendelkeztek, mellyel már képesek voltak a gazdálkodás „megfelelő” koordinálására, ami egy különösen fontos tényezőt képviselt a tsz életében.

Nagyütemű, viszonylag olcsó és gyorsan kivitelezhető építkezésekbe, gépvásárlásokba kezdtek ezután.²⁵

1. ábra: Beruházási hitelek alakulása 1958 és 1961 között
(a levéltári források alapján saját szerkesztés).²⁶

Az alábbi ábra is jól szemlélteti a beruházási hitelek fokozatos növekedését, melyek mind a szövetkezet „felfuttatásához” járultak hozzá.

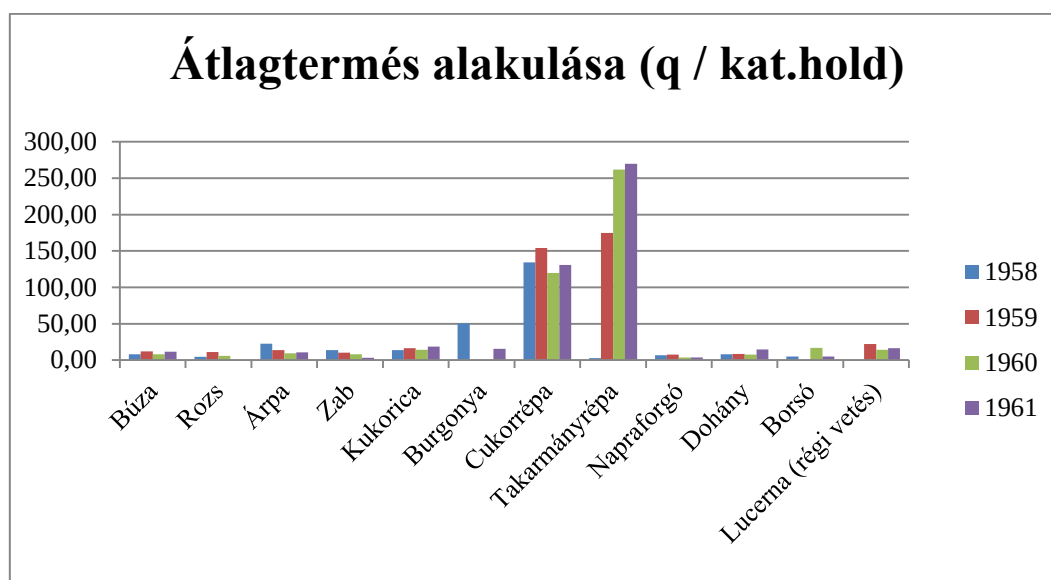
²⁵ Horváth 1989: 80.

²⁶ SZML Jászapáti Velemi Endre Mg Tsz 1958. évi gazdasági beszámolójának munkalapjai
SZML Jászapáti Velemi Endre Mg Tsz 1959. évi gazdasági beszámolójának munkalapjai
SZML Jászapáti Velemi Endre Mg Tsz 1960. évi gazdasági beszámolójának munkalapjai
SZML Jászapáti Velemi Endre Mg Tsz 1961. évi gazdasági beszámolójának munkalapjai

Következő feladatuknak az újonnan belépett tagok parcelláinak táblásítását tűzték ki. Ezek mellé társult a bekötőutak megépítése is, hiszen csak így tudtak a gépek eljutni a megfelelő földekhez.

Továbbá szükségesnek találtak a szikes talajok javítását is, mivel az akkori területek „mozaikszerűen tarkítottak” voltak, így nem lehetett összefüggően jó minőségű területen gazdálkodni. Ahhoz, hogy ez megvalósuljon, különböző kémiai anyagokat használva megkezdődtek, majd a jövőben be is fejeződtek, a talajok javítása.²⁷ Az eredmények természetesen megmutatkoznak az átlagtermés alakulásában is:

2. ábra: Az átlagtermés (q/kh) alakulása 1958 és 1961 között
(a levéltári források alapján saját szerkesztés).²⁸

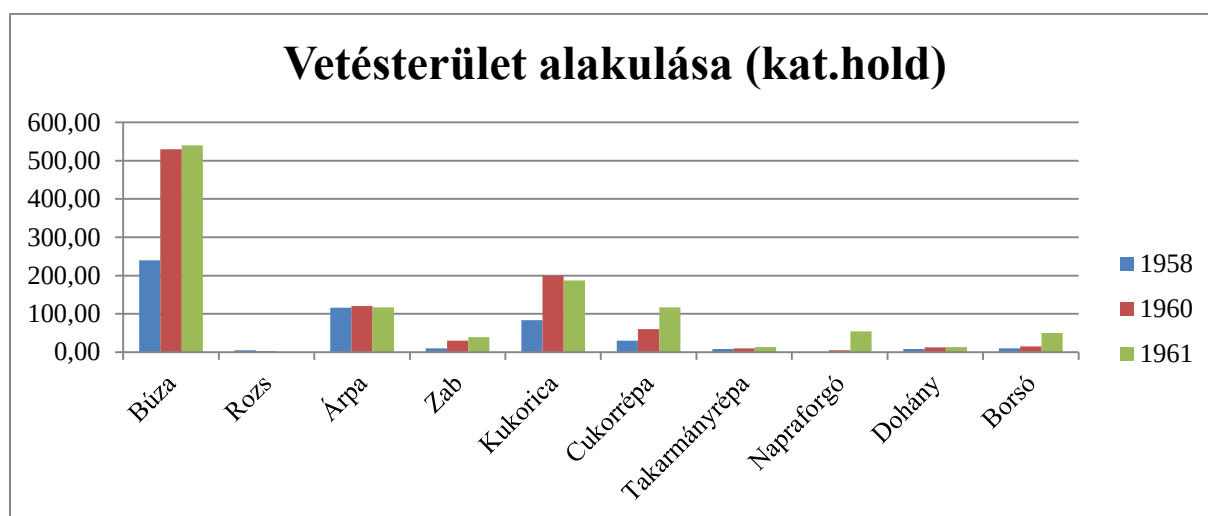
A táblázatból kitűnik a takarmánynövények (kukorica, takarmányrépa) ugrásszerű növekedése. Minek is volt köszönhető ez? Ahogyan azt már említettem, az újonnan belépett tagok hatalmas mennyiségű állat beszolgáltatására voltak kötelezve, melyeknek élelmet kellett biztosítani. Ezzel magyarázhatjuk a termésátlagok emelkedését, hiszen ezekre különös figyelmet fordítottak a gazdálkodás megtervezésekor.

Továbbá fontosnak tartom, hogy az átlagtermés alakulásának vizsgálata mellett, tekintsük meg a vetésterületek változásait is.

²⁷ A talajjavítási tapasztalatokról részletesebben lásd: Lukács

²⁸ SZML Jászapáti Velemei Endre Mg Tsz 1958. évi gazdasági beszámolójának munkalapjai
SZML Jászapáti Velemei Endre Mg Tsz 1959. évi gazdasági beszámolójának munkalapjai
SZML Jászapáti Velemei Endre Mg Tsz 1960. évi gazdasági beszámolójának munkalapjai
SZML Jászapáti Velemei Endre Mg Tsz 1961. évi gazdasági beszámolójának munkalapjai

3. ábra: A vetésterület (kh) alakulása 1958 és 1961 között
(a levéltári források alapján saját szerkesztés).²⁹

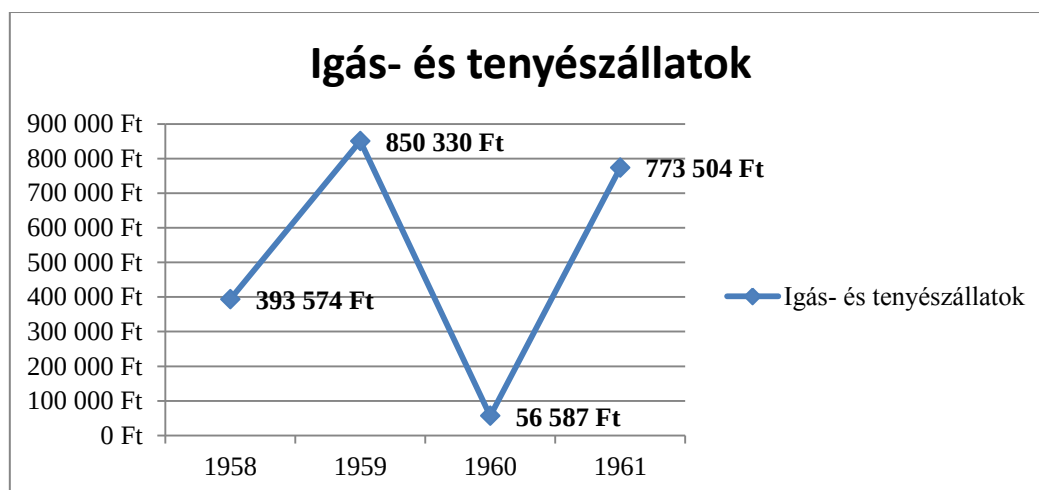
Ha az alábbi két ábrát összevetjük, elemzésünkhöz részletesebb képet kaphatunk. Tekintsük meg például a búzatermelés alakulását. 1958-ról az 1960/61-es évekre jelentős vetésterület növekedés látható. Jogosan feltételezhetnénk, hogy a nagyobb területen, nagyobb mennyiségű búzát voltak képesek megtermelni. Ugyanakkor, ha megnézzük az átlagtermésének alakulását, (1958: 8,3 q/kat.hold 1961: 11,6 q/kat.hold) akkor elmondhatjuk, hogy a növekedés valóban a gazdasági fejlesztéseknek volt köszönhető, hiszen a meggyarapodott vetésterülethez képest nagyobb mértékben nőtt a betakarított mennyiség. Ugyanez a jelenség megfigyelhető más növények esetében is: pl. kukorica, dohány.

Összegezve tehát az általam mellékelt átlagtermés alakulását bemutató ábrán jelentős növekedés ugyan nem tapasztalható, ugyanakkor itt ki kell emelnünk, hogy az 1959-es tagosítási hullám és bizonytalanságok ellenére a termésátlagok nem csökkentek, néhol még növekedtek is. Mindez a már említett kiváló szervezésnek (a járszági emberek megrögzött „földszeretetének”) és a gazdálkodásfejlesztéseknek volt köszönhető.

Következő elemzési szempontomban az ígás- és tenyészállatok alakulását szeretném bemutatni. Tekintsük ehhez az alábbi ábrát:

²⁹ SZML Jászapáti Velei Endre Mg Tsz 1958. évi gazdasági beszámolójának munkalapjai
SZML Jászapáti Velei Endre Mg Tsz 1960. évi gazdasági beszámolójának munkalapjai
SZML Jászapáti Velei Endre Mg Tsz 1961. évi gazdasági beszámolójának munkalapjai

4. ábra: Igás- és tenyészállatok összeértékének alakulása 1958 és 1961 között
(a levéltári források alapján saját szerkesztés)³⁰

Az eredményeken jól látható a beszolgáltatási hullám hatása. Azonban jogosan merül fel a kérdés, hogy miért tapasztalhatunk egy „hatalmas” visszaesést az 1960-as években. Ehhez az 1959-es kiugró értéket kell részletes elemzés alá vonni. Gondoljuk bele, hogy a parasztembereknek majdnem minden állatát (is) be kellett vinniük a szövetkezeti tulajdonba. Ezért sokan a „gyengébb minőségű” (nem a legegészségesebb) állataikat szolgáltatták be. Portánként, a háztájiban maradhatott:

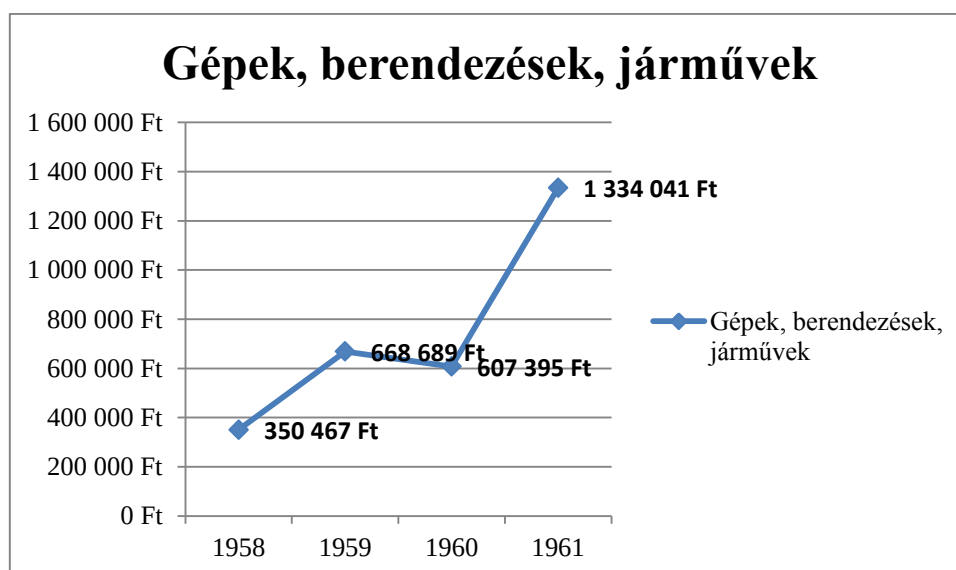
- 1 tehén
- 1 anyadisznó
- 1 baromfi
- 1 ló

A bevitt állatok az 1960-as év folyamán „leselejtezésre” (levágásra) kerültek. Az elkövetkező években az állatállomány teljes „lecserélésére” került sor, egészséges, törzskönyvezett állatokat szereztek be. Ezek az állatok országszerte híresek voltak kiváló minőségükről, teljesítményükről (pl. tehének tejhozama).³¹ Itt még fontosnak tartom kiemelni, az igavonó állatok fokozatos csökkentését is. Miért volt erre szükség? A válasz egyszerű: 1961-ben egy kormányrendelet alapján a gépállomásokat átadták a termelőszövetkezetek tulajdonába, mely által megkezdődhetett a mezőgazdaság gépesítése.

³⁰ SZML Jászapáti Velemi Endre Mg Tsz 1958. évi gazdasági beszámolójának munkalapjai
SZML Jászapáti Velemi Endre Mg Tsz 1959. évi gazdasági beszámolójának munkalapjai
SZML Jászapáti Velemi Endre Mg Tsz 1960. évi gazdasági beszámolójának munkalapjai
SZML Jászapáti Velemi Endre Mg Tsz 1961. évi gazdasági beszámolójának munkalapjai

³¹ Horváth 1989: 85.

5. ábra: Gépek, berendezések, járművek összértékének alakulása 1958 és 1961 között
(a levéltári források alapján saját szerkesztés)³²

Az alábbi diagramon látható, hogy a gépesítési hullám már az 1958/59-es években elkezdődött és fokozatosan nőtt, ugyanakkor jelentős változás csak az 1961-es esztendőben következett be. Ebben az évben a szövetkezet szerződést kötött a Vörös Csillag Traktorgyárral, és lehetőséget kaptak az újfejlesztésű, Dutra UE-28 traktorok (2. fotó) kipróbálásra, melyeket a későbbiekben meg is vásároltak.³³ Ez a géptípus egymagában alkalmas volt a következő munkálatokra: talajművelés, vetés, kultivátorozás (tárcsázás), fűkaszálás, silókombájn vontatás- és meghajtás, szállítások, stb.³⁴ (Ezekon kívül a szövetkezet rendelkezett még 2 db aratógéppel és egy kétmenetes kombájnnal.³⁵ Ezzel egy időben javítóműhelyeket is létrehoztak, melyekkel képesek voltak a saját gépeik karbantartására. Mielőtt folytatnám elemzésemet, szeretnék egy kis betekintést nyújtani a tagok munkaegységének rendszeréről, alakulásáról. Ehhez tekintsük az alábbi diagramot:

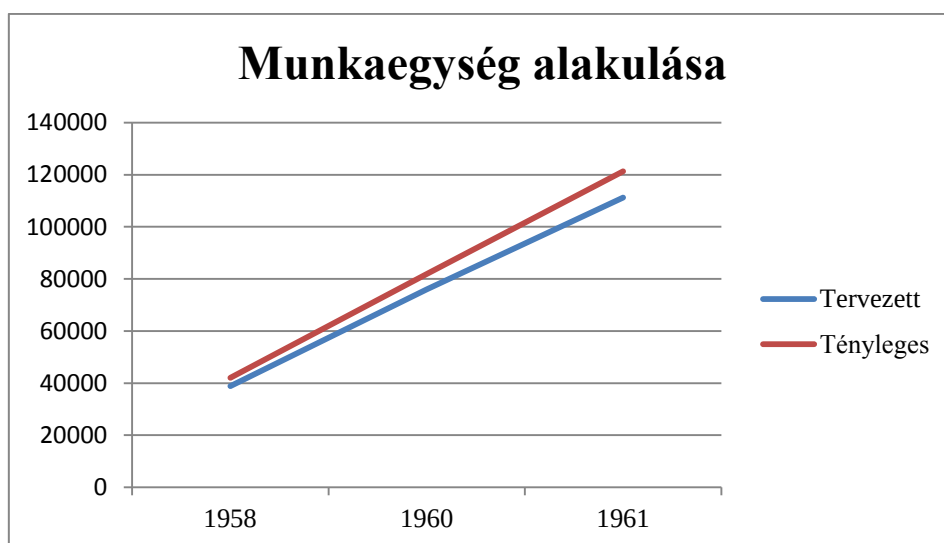
³² SZML Jászapáti Velemi Endre Mg Tsz 1958. évi gazdasági beszámolójának munkalapjai
SZML Jászapáti Velemi Endre Mg Tsz 1959. évi gazdasági beszámolójának munkalapjai
SZML Jászapáti Velemi Endre Mg Tsz 1960. évi gazdasági beszámolójának munkalapjai
SZML Jászapáti Velemi Endre Mg Tsz 1961. évi gazdasági beszámolójának munkalapjai

³³ Horváth 1989: 86.

³⁴ Magyar Mezőgépparchívum

³⁵ Horváth 1989: 86.

6. ábra: A tényleges- és tervezett összmunkaegység alakulása 1958 és 1961 között
(a levéltári források alapján saját szerkesztés)³⁶

Az ábrából jól kivehető egy „nyíló olló forma”. A mezőgazdasági fejlesztések és az emberek kitartó munkája révén, a szövetkezet képes volt a tervezett munkaegységeket évről-évről túlteljesíteni. Ez azonban korántsem volt könnyű feladat, hiszen 1 munkaegység teljesítése is hatalmas erőfeszítést igényelt. Ennek igazolására adatokat nehéz találni, hiszen a munka „nehézsége” relatív, mégis ha számszerű adatokat kell vizsgálnunk, akkor tekintsük meg rokonaim/ismerőseim visszaemlékezéseit: Például 1 óra növénytermesztési munkáért 0,12 munkaegység járt, voltak akik napi 1,5-2 munkaegységet is teljesítettek (természetesen nem egyedül, hanem családtagjaik segítségével).³⁷ Továbbá 1 munkaegységet lehetett kapni fél hold kukorica megkapálásáért, vagy ¼ hold (400 kvadrát) cukorrépa egyeléséért.³⁸ Egy munkaegység körülbelül 16,5 Ft-ot ért, de főleg a szövetkezet által megtermelt terményekben kapták a fizetséget. Ezeket a gazdák a háztáji gazdaságukban lévő állatok etetésére használták fel, mivel az állatok eladásából valamennyi haszonra tehettek szert.³⁹ Sajnálatos módon azonban az 1959/60-as évek munkaegység kiosztása alulmaradt a tagosítási hullám előtti (1958) évekhez képest. Ezt az alábbi diagramom is jól reprezentálja:

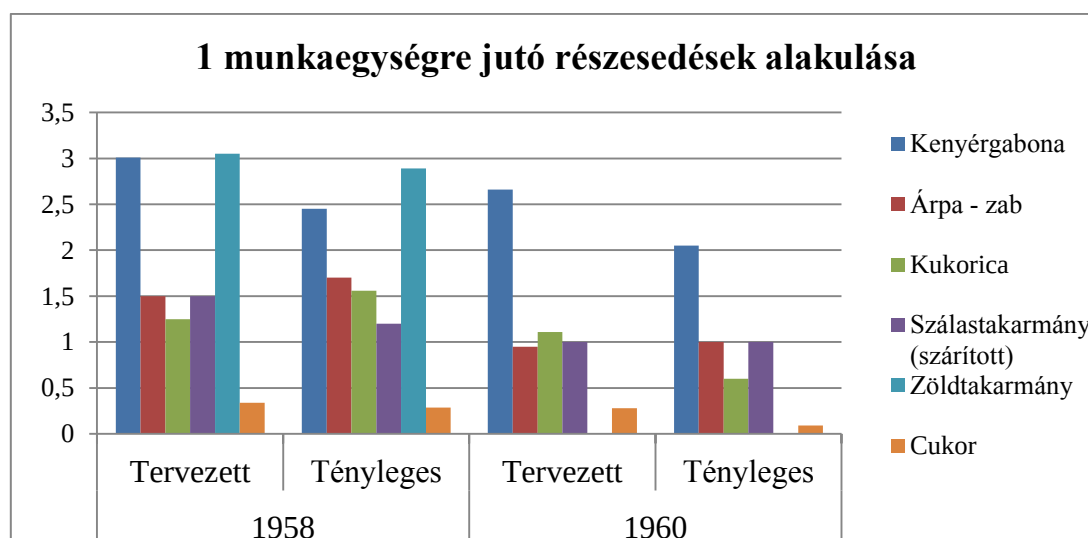
³⁶ SZML Jászapáti Velemi Endre Mg Tsz 1958. évi gazdasági beszámolójának munkalapjai
SZML Jászapáti Velemi Endre Mg Tsz 1960. évi gazdasági beszámolójának munkalapjai
SZML Jászapáti Velemi Endre Mg Tsz 1961. évi gazdasági beszámolójának munkalapjai

³⁷ Interjú: Deli Józseffel 2013

³⁸ Interjú: Bugyi Miklósnéval 2013

³⁹ Interjú: Kelemen Bélánéval 2013

7. ábra: Egy munkaegységre jutó részesedések alakulása 1958 és 1960 között
(a levéltári források alapján saját szerkesztés)⁴⁰

Ahhoz, hogy ennek okát megértsük, tekintsünk vissza az eddig taglaltakhoz. Az 1959-ben belépők nehezen alkalmazkodtak az új szemléletet hozó nagyüzemi (közös) gazdálkodáshoz. Azonban az elkövetkező évek folyamán egyre jobban magukénak érezték a szövetkezetet, melynek segítségével még kitartóbban és keményebben kezdtek dolgozni.

A következő sorokban tegyünk egy kis kitérést az elemzésből, hogy tisztább képet kaphassunk. Külső szemlélőként nézve az eddig taglaltakból nem mutatkozik „egyértelmű”, lineáris fejlődés. Jogosan merül fel a kérdés, hogy a megfeszített munka ellenére hol marad az előrehaladás és a növekedés?

A válasz „egyszerű”. A mezőgazdaság alakulását rendkívül sok tényező befolyásolta, melyek az eredményeken meg is mutatkoztak. Ezek közül talán az egyik legfontosabb az időjárás volt. Míg az 1958-as években az időjárási körülmények különösképpen kedveztek a mezőgazdaságnak (elegendő csapadék, napsütés, stb.), addig az 1959/61-es évek számtalan „kellemetlenséget” hoztak.

Ezek közül az első „csapás” 1959 tavaszán történt. Hirtelen hatalmas mennyiségű csapadék hullott, melyet az Jászságra jellemző fekete agyagos földek nehezen tudtak felszívni, így nagy területek belvíz alá kerültek. Ennek következtében a tavaszi vetéseket csak 6 héttel később tudták elkezdeni, ami lényegesen befolyásolta az éves terméseredményeket (legalábbis a legtöbb helyszínen). Ugyanakkor, ha az átlagtermések alakulását megnézzük, a Velemi Endre Termelőszövetkezet, még így is tudott növekedéseket felmutatni.

⁴⁰ SZML Jászapáti Velemi Endre Mg Tsz 1958. évi gazdasági beszámolójának munkalapjai
SZML Jászapáti Velemi Endre Mg Tsz 1960. évi gazdasági beszámolójának munkalapjai

A következő nehézségeket az 1960-as esztendőt sújtó aszály okozta. Számszerűen, ha az ezelőtti 30 év átlagát nézzük, a 633 mm csapadékhoz képest, hozzávetőlegesen 100 mm-rel kevesebb csapadék hullott. Ennek negatív hatásai szintén jól kiolvashatóak az átlagtermések alakulásaiból.

Végezetül meg kell említenünk az 1961-es évet is, hiszen ez sem volt problémamentes. Bár a számadatokon nem tapasztalunk csökkenést (néhol még növekedés is történt), ugyanakkor ez az év volt a legproblémásabb. Az egész azzal kezdődött, hogy a téli „mostoha időjárás” következtében az őszi búza és árpa nagy része kifagyott. Ennek orvosolására tavasszal került volna sor, azonban újabb természeti katasztrófa sújtotta a környéket. A tavaszi nagy esőzések hatására a Tarna és a Zagyva folyók kiléptek medrükből és elárasztották a földeket. A Velemi Endre Termelőszövetkezet területeiből 872 kat.hold került víz alá. Ezáltal nemcsak a szántóföldek, hanem istállók, gazdasági épületek, és rengeteg felhalmozott takarmány is tönkrement.⁴¹ Azonban az összefogásnak és a kemény munkának köszönhetően a szövetkezet tagjai képesek voltak ezeken a veszteségeken felülemelkedni, a problémákat orvosolni, és „sikeresen” zárni az évet (feltéve, ha számadatokkal nem manipuláltak).

⁴¹ Horváth 1989: 88.

4. Az új szövetkezeti törvényektől a termelőszövetkezetek egyesüléséig

Most, hogy láttuk milyen negatív kilengések jellemezték az 1959/61-es éveket, folytathatjuk elemzésünket a következő évek eseményeivel.

Az elmúlt évek tapasztalatait (országos szinten) látva, az Országos Tervhivatal komoly változtatásokra szánta el magát. „Megállapították, hogy a mezőgazdasági termelés irányításának fő eszköze az anyagi érdekelttség helyes alkalmazása.”⁴² Ennek érdekében új termelőszövetkezeti törvény létrehozását kezdeményezték. Elképzelésük alapján a szövetkezetek önállóan gazdálkodhatnának (nem szólnak bele pl. a termelésbe), de a beruházásokról továbbra is felsőbb szinteken hoznának határozatokat. E rendelkezés fő célja a termelőszövetkezetek önálló vállalati gazdálkodásának korlátozása volt.

Az új törvény két alapelvre épült, ami kimondta, hogy a termelőszövetkezetek mezőgazdasági nagyüzemek, melyek önálló vállalati elszámolást folytatnak. Másrészt a szervezeti és gazdasági önállóságot is két részre osztották, mely szerint a szövetkezet gazdái maguk a tagok, illetve a szövetkezetek már csak bizonyos mértékben tartoznak állami irányítás alá.

Továbbá a törvény tartalmazott még egy fontos módosítást is, mely kimondta, hogy a gazdaságok alapszabályai nem rögzítettek, viszont tartalmazniuk kell a tsz. működésére, szervezetére, gazdálkodására vonatkozó összes törvényes rendelkezést. Ezen felül magában kellett foglalnia a helyi sajátosságok és adottságok alapján megszavazott közgyűlési határozatokat. A törvényben újrafoglalmazták még a tagsági viszonyokat is.

A törvény foglalkozott a termelőszövetkezeti földtulajdon kialakításának lehetőségével, ugyanis idáig nem lehetett föld a tsz. tulajdonában. Ez a gazdák számára rendkívül kedvezőtlen volt, mivel így nagymértékben lecsökkent a kapott földjáraadék.

Ez a rendelet (a benne foglaltak ellenére) nagymértékben beavatkozott a termelőszövetkezetek életébe, működésébe, miután az önálló gazdálkodáshoz nagymértékű támogatásokra, hitelekre volt szükségük. Ez teremtette meg gyakorlatilag az államtól való függést, hiszen a hiteleket a Magyar Nemzeti Bank hitelei folyósították (ami állami irányítás alatt állt).⁴³

Az említett jogszabályok komoly elvárásokat és megpróbáltatásokat állítottak a szövetkezetek elé, melyeket természetesen a „kisebbek” nem tudtak teljesíteni, mely elvezetett e tévesek „nagyokba” való integrálásához. Ez történt a Velei Endre

⁴² Varga 2001: 108.

⁴³ Varga 2001: 113–118.

Termelőszövetkezet esetében is, amelybe, az 1963-as év zárszámadása után, két kisebb jászapáti szövetkezet is beolvadt: Zöldmező, Új Élet. A három tsz. egyesülve, megtartotta a Velemi Endre Mezőgazdasági Termelőszövetkezet nevet. Ezzel a döntéssel az összterület 6 567 kat.holdra növekedett, a létszám pedig 877 főre gyarapodott.

5. Gazdasági eredmények az 1964/65-ös évekből

Ezek az évek korántsem zajlottak zökkenőmentesen. A három termelőszövetkezet között az egyesülés után komoly nézeteltérések keletkeztek. A vezetőség között senki sem rendelkezett olyan átfogó tapasztalattal, tudással, mely képes lett volna az egységesítés során létrehozott nagy gazdaság szakszerű irányítására. További feszültségeket okozott, hogy kezdetben a háromfajta jövedelem-elosztási módszer egységesítéséből fakadó problémákat sem vették fontolóra.⁴⁴ A nehézségek ellenére a vezetőség igyekezett a gazdaság menetét rendbe hozni, valamint az alapszabályban lefektetett elvek szerint dolgozni.

Az 1964-es évben a Velemi Endre Termelőszövetkezetben bevezetésre került a rendszeres előlegosztás, amely szerint minden teljesített munkaegység után 10 Ft előleg jár (ellentétben az eddigiekkel, amikor csak év végén juthattak a megérdemelt járandóságukhoz). Ezen kívül bevezettek egyéb juttatási formákat is, a felelős terület módszerével (részes művelés): például adott megművelt föld terményének egy bizonyos százalékát jóváírták a kapott munkaegységen felül. Az állattenyésztésben pedig, az eladott jószág árából kaptak bizonyos részesedést.

Az 1965-ös esztendő sem kezdődött problémák nélkül. Március 15.-én 8 cm-es hó borította a határt, melynek következtében a kialakult belvíz hátráltatta a tavaszi munkák megkezdését. Tovább rontott a helyzeten a libaállományban fellépett vírusos fertőzés illetve a sertéseknél felbukkanó száj- és körömfájás. Ezek a szövetkezetnek milliós nagyságrendű kiesést okoztak, hiszen a községben hosszú évtizedek óta ilyen nem fordult elő, így senki se volt erre felkészülve. A betegség megjelenésével azonnali intézkedéseket kellett tenniük, az egész falut karantén alá helyezték. A zárlat 3 hónapig tartott, mely jelentős mértékben befolyásolta a tavaszi munkák végzését.⁴⁵ A téesznek komoly kiadásokkal kellett számolnia. Kezdve a karantén fenntartásától, a fertőtlenítési munkálatokig, nagyfokú (terven felüli) veszteségeket okozott az elhullott/kényszervágott állatok pótlása, illetve a megmaradt jószágok élelmezése.

A termelésben azonban nem következett be visszaesés a korábbi évekhez képest, sőt jelentős növekedésnek indult (hasonlóan 1959-hez). A növekedést számadatok is alátámasztják, miszerint a tsz. már 1 millió forint fölötti készpénzt tudott tartalékolni a következő évi üzemi kiadásokra. (Ez eddig egyszer sem valósult meg, hogy tartalék maradt volna a pénztárban.)

⁴⁴ Horváth 1989: 98.

⁴⁵ Interjú: Vinczéné Nagy Máriával 2013

A karantén időszakáról áttekintően lásd: Horváth 1989: 96.

Az 1965-ös esztendő változtatásokat hozott a tsz munkaszervezeti felépítésében. Minden szakterülethez külön szakvezetőt rendeltek, ezzel is hatékonyabban koordinálva a munkafolyamatokat. Ennek segítségével, illetve a tavalyi évben bevezetett premizálási rendszer hatására, nagymértékben megnövekedett a termelőszövetkezet termelékenységéje. A kalászosok kiemelkedően jó eredményeket hoztak:

- búza: 15,5 q/kat.hold
- őszi árpa: 15,15 q/kat.hold
- tavaszi árpa: 13,6 q/kat.hold

Mindemellett ebben az esztendőben vitatott témává vált, és elkezdtek dolgozni a szövetkezet szakembereinek utánpótlásán. Ennek érdekében, mivel eddig egyetemi végzettségű szakember még nem dolgozott itt (aki volt, az mind a tagok sorából volt), nagyfokú beiskolázási hullám indult meg. Sokakat küldtek el, hogy a megszerzett gyakorlati tapasztalat mellé képesítést is szerezzenek, ezzel is biztosítva a tsz. megfelelő szakmai színvonalát.

Miután a szövetkezet igen komoly gazdasági erővel rendelkezett, amiben jelentős arányt képviselt a tiszta vagyon, a közgyűlés úgy határozott, hogy az új belépők (akik már sem földet/gazdasági eszközöket nem hoztak be), kötelesek hozzájárulni a közös alaphoz (készpénzzel).

Az 1965-ös zárszámadási adatok jól bizonyítják, hogy a Velemi Endre Mezőgazdasági Termelőszövetkezet milyen erős gazdasági egységet alkotott:

4. táblázat: A Jászapáti Velemi Endre Termelőszövetkezet 1965-ös zárszámadása
(a forrás alapján saját szerkesztés)⁴⁶

taglétszám	870 fő
tiszta vagyon	27,123 milliárd Ft
tagjövedelem	11,874 milliárd Ft
prémium	526 millió Ft
földjáradék	579 millió Ft
összterület	6 411 kat.hold

Az eredmények országosan ismertek lettek, melyről a Népszabadság „Jóból is lehet jobb, zárszámadás Jászapáti” című cikke tudósított.⁴⁷

⁴⁶ Horváth 1989: 101.

⁴⁷ Horváth 1989: 95.

6. Összegzés

Végezetül ismételten lépünk ki elemzésünkéből, és az eddig taglaltak alapján értékeljük tévesztés második időszakának fejleményeit, eseményeit.

Az 1959-es nagy beszerzési hullám jelentős változásokat hozott az ország mezőgazdaságában. A szocialista átszervezés szinte két év alatt végbement, melynek következtében az agrárszektorban dolgozók majdnem 100%-a már termelőszövetkezetben „gürcölt”. Betekintést nyertünk ennek súlyos következményeibe, illetve a kezdetek idején fennálló nagyfokú ellenállásba. Különösképpen a középparaszti réteg beszerzése volt nehéz feladat, mely nagyfokú erőfeszítéseket igényelt a helyi pártszervezetek és a járási tanácsok részéről. Láthattunk, hogy Jászapátiban ez viszonylag gyorsan végbement (két hét alatt), ugyanakkor ez a problémákat nem oldotta meg, sőt újabbakat- és újabbakat szült. „Nem igen akadt olyan család, ahol ne folyt volna könny, amikor a kitűzött napon befogtak a kocsiba, felrakták az ekét, boronát, hengert. Utána kötötték a vetőgépet, kinek miye volt, a gyerek fogta a háztájit meghaladó jószágok kötelét és elindultak a nyitott kapun át, ki a portáról. Akkor úgy gondolták: a nagy bizonytalanságba.”⁴⁸

Éveknek kellett eltelnie ahhoz, hogy az emberek magukénak érezzék a szövetkezet (mint közös tulajdon) érdekét. Ezt tetőzte az a tény, hogy a jász emberek évszázadok óta függetlenek voltak és önállóan gazdálkodtak. Ezért is fogadták el nehezen, hogy nem saját maguk urai, hanem más utasításait kell követniük.

A beilleszkedésen kívül természetesen további problémák is akadtak bőven, kezdve a pusztító időjárási körülményektől, egészen az állatokat fertőző betegségekig. Ezeknek a megoldása a körülményekhez képest gyorsan végbement, melynek következtében kis lépésekben, de vissza tudtak kerülni a fejlődés útjára.

Ahhoz azonban, hogy biztosítani tudják a tagok számára a megfelelő megélhetési körülményeket, nagyfokú mezőgazdasági és állattenyésztési átszervezésekre volt szükség (mivel, mint már említettük, sokan egyéni gazdaként dolgoztak). A Jászság mindig is a növénytermesztéséről volt híres, ezért az első lépéseket ennek fejlesztése érdekében tették. Az évek folyamán a tsz. tulajdonába egyre több gép került, mely (mint láttuk) szignifikánsan segítette a növénytermesztésben dolgozók nagyüzemi munkáját. Ugyancsak létfontosságú volt az állattenyésztés nagyüzemi beindítása is, melyhez lényegesen hosszabb időre volt szükség, kezdve az elején behozott gyengébb minőségű állatok kiselejtezésétől, a törzsállatállomány kifejlesztéséig. Miután e problémák megoldásának szükségességét még „időben” felismerték,

⁴⁸ Horváth 1989: 77.

az évek folyamán, fokozatos fejlesztésekkel járultak hozzá ahhoz, hogy az 1964/65-ös években már komoly eredményeket mutathassanak fel.

Az általam taglalt időszakról tehát elmondható, hogy a kezdeti bizonytalanságot és passzivitást keltő helyzetet, valamint a belőle fakadt várakozásokat és rémhíreket csak komoly átszervezési munkálatokkal lehetett visszaszorítani.⁴⁹ Ennek elkezdése (mint minden kezdet) rendkívül nehéz feladat volt. Ugyanakkor döntő jelentőségű volt abból a szempontból, hogy az átszervezési folyamatok olyan problémákat és tanulságokat vetettek fel, amelyek megszívlelése, illetve megoldása csak előrelendíthette a termelőszövetkezeti munkákat.

Zárásul szükségesnek tartom megemlíteni az érem másik oldalát is. Bár a szövetkezet jelentős fejlődést hozott a tagok életében: megkönnyítette munkájukat, anyagi stabilitásra tehettek szert, illetve hozzászokhattak egy „jobb és kényelmesebb” életvitelhez, sokakban az 1959-es sebek máig megtalálhatóak. Köztük kiemelném, hogy 2 interjú alanyom (Deli József és Kelemen Béláné) között megtapasztaltam ezt a „tüskét” a velük való beszélgetés során. Mai napig tartó feszültség áll fenn kettejük között a belépéskor kialakult vitáik miatt.

Így tehát elmondhatom, hogy bár a taglalt évek folyamán láthattuk, hogy a jázsági emberek igen alkalmazkodóak és képesek az összefogásra, de sérelmeiket, konokságuk és „keményfejűségük” miatt nem tudják feldolgozni. Ahogyan a nagymamám (aki szintén jász származású) is szokta mondani, nem múlik el semmi nyomtalanul, sérelmeinket sosem felejtjük el, csupán beszélünk róla.

⁴⁹ Orbán 1972: 229.

Források

Hivatkozott irodalom

- Ács I., Győri T., & Petrák K. Dr. (1980): *Közös úton*. Szolnok: Szolnok megyei Lapkiadó Vállalat.
- Farkas F. Dr. (2001): *Tanyavilág, eltűnt világ*. Jászapáti: Jászapátiak Baráti Egyesülete.
- Draskóczi I., Buza J., Kaposi Z., Kövér G., & Honvári J. (1996). *Magyarország gazdaságtörténete a honfoglalástól a 20. század közepéig*. Budapest: AULA Kiadó.
- Honvári J. (2003): *A gépállomások története 1947–1964. (A gépállomások és a magyar mezőgazdaság gépesítésének története 1947–1964.)* Távtan, Budapest
- Horváth I. (1989): *Így láttam...* Jászapáti: Polipress Kft.
- Lukács P. Dr. (1965): *A talajjavítás tapasztalatai Szolnok megyében (Megyei és Városi Statisztikai Értesítő 1965/11.)*
- Magyar Mezőgéparchívum*. 2014.03.25. Forrás: A Hofherr és Dutra traktorok története 1948-tól 1975-ig: http://mezogeparchivum.hu/tema_magyartraktor.html
- Orbán S. (1972): *Két agrárforradalom Magyarországon*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Szikszai G. (1984): *Az én falum 40 éve*. Jászapáti.
- Varga Z. (2001): *Politika, paraszti érdekérvényesítés és szövetkezetek Magyarországon 1956-1967*. Budapest: Napvilág Kiadó.

Levéltári források

1958. évi gazdasági beszámolójának munkalapjai. (1958). *IV. számvitel, pénz-terv, statisztika 1949 - 1965*. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár.
1959. évi gazdasági beszámolójának munkalapjai. (1959). *IV. számvitel, pénz-terv, statisztika 1949 - 1965*. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár.
1960. évi gazdasági beszámolójának munkalapjai. (1960). *IV. pénz-terv-statisztika 1960 - 1963*. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár.
1961. évi gazdasági beszámolójának munkalapjai. (1961). *IV. pénz-terv-statisztika 1960 - 1963*. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár.
- Behozott állatok. (1959). *II. szövetkezeti tagok ügyei, személy ügyek 1959 I*. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár.
- Belépési nyilatkozatok. (1959). *I. vezetési ügyek 1953 - 1965 - II. szövetkezeti tagok ügyei 1959*. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár.
- Gömöri J. (1950-51.). 1950-51 évi Tanácsülési Jegyzőkönyvek. *Jászapáti Tanács jzky. 1950 - 1957*. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár.
- Gömöri J. (1952.). 1952 évi Tanácsülési Jegyzőkönyvek. *Jászapáti Tanács jzky. 1950 - 1957*. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár.
- Gömöri J. (1953.). 1953 évi Tanácsülési Jegyzőkönyvek. *Jászapáti Tanács jzky. 1950 - 1957*. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár.

Mérleg 1959. december 31.-én. (1959). *IV. számvitel, pénz-terv, statisztika 1949 - 1965*. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár.

Termelési terv és Bevétel-kiadási költségvetés 1958-59 I. (1958-1959). *IV. számvitel, -pénz, -terv, statisztika 1958 - 1965 - V. termeléssel kapcsolatos ügyek 1958 - 1963 I.* Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár.

Termelési terv és Bevétel-kiadási költségvetés 1958-59 II. (1958-1959). *IV. számvitel, -pénz, -terv, statisztika 1958 - 1965 - V. termeléssel kapcsolatos ügyek 1958 - 1963 I.* Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár.

Interjúk

Bugyi Miklósné (2013. augusztus 13). (Az interjút készítette: Zérczi Gergely, a szerző tulajdonában)

Deli József (2013. augusztus 13). (Az interjút készítette: Zérczi Gergely, a szerző tulajdonában)

Kelemen Béláné (2013. augusztus 13). (Az interjút készítette: Zérczi Gergely, a szerző tulajdonában)

Vinczéné Nagy Mária (2013. augusztus 13.). (Az interjút készítette: Zérczi Gergely, a szerző tulajdonában)

Táblázatjegyzék

1. táblázat: Az összes föld és szántóterület alakulása szektorok szerint (%-ban)
2. táblázat: A termelőség-területi és az egyéni szektor területének alakulása 1958 és 1962 között
3. táblázat: Egyéni gazdák és tsz-tagok megoszlása
4. táblázat: A Jászapáti Velei Endre Termelőség-területi 1965-ös zárszámadata

Ábrajegyzék

1. ábra: Beruházási hitelek alakulása 1958 és 1961 között
2. ábra: Az átlagtermés (q/kat.hold) alakulása 1958 és 1961 között
3. ábra: A vetésterület (kat.hold) alakulása 1958 és 1961 között
4. ábra: Igás- és tenyészállatok összeértékének alakulása 1958 és 1961 között
5. ábra: Gépek, berendezések, járművek összeértékének alakulása 1958 és 1961 között
6. ábra: A tényleges- és tervezett összmunkaegység alakulása 1958 és 1961 között
7. ábra: Egy munkaegységre jutó részesedések alakulása 1958 és 1960 között

Mellékelt fotók forrásjegyzéke

1. fotó: Belépési nyilatkozat

„Belépési nyilatkozatok.” Jászapáti TSZ. iratok - Velei Endre - I. vezetési ügyek 1953 - 1965 - II. szövetkezeti tagok ügyei 1959. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár, 1959.

2. fotó: Dutra UE-28 összerékhajtású, univerzális traktor

Magyar Mezőgéparchívum. (dátum nélk.). Forrás: A Hofherr és Dutra traktorok története 1948-tól 1975-ig: http://mezogeparchivum.hu/tema_magyartraktor.html, Utolsó letöltés: 2014.03.25.

3. fotó: Mérleg 1960. december 31.

1960. évi gazdasági beszámolójának munkalapjai. (1960). *Jászapáti TSZ. iratok - Velei Endre - IV. pénz-terv-statisztika 1960 - 1963.* Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár.

4. fotó: A tagok által behozott állatok leltára (részlet)

„Behozott állatok.” Jászapáti TSZ. iratok - Velemi Endre - II. szövetkezeti tagok ügyei, személy ügyek 1959 I. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár, 1959.

5. fotó: Főbb munkák teljesítése az 1960-as gazdasági beszámoló alapján

1960. évi gazdasági beszámolójának munkalapjai. (1960). *Jászapáti TSZ. iratok - Velemi Endre - IV. pénz-terv-statisztika 1960 - 1963.* Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár.

6. fotó: Palántázzák a paradicsomot

Ács, I., Győri, T., & Dr Petrák, K. (1980). *Közös úton.* Szolnok: Szolnok megyei Lapkiadó Vállalat. old.:295

7. fotó: Locsolják a palántákat az asszonyok

Ács, I., Győri, T., & Dr Petrák, K. (1980). *Közös úton.* Szolnok: Szolnok megyei Lapkiadó Vállalat. old.:295

8. fotó: A kép elején fehér kötényben dédnagyanyám, a szövetkezet első évi cséplésénél (1959)

Családi fotóarchívum (szerző tulajdonában)

9. fotó: A szövetkezet kezdeti éveiből a betakarítás idején

Családi fotóarchívumból (szerző tulajdonában)

10. fotó: Répakapálás az 1960-as években

Családi fotóarchívum (szerző tulajdonában)

11. fotó: Pihenő délben, a kukoricakapálás után

Családi fotóarchívum (szerző tulajdonában)

12. fotó: Év végi zárszámadás az 1960-as évek elejéből

Családi fotóarchívumból (szerző tulajdonában)

Melléklet

1. fotó: Belépési nyilatkozat

SZÖVETKEZET PÉLDÁNYA, OKMÁNY!

Belépési nyilatkozat

Alulírott Mr. Gál Barnabás Tósznapati község (város)
1106 utca 39 szám alatti lakos önkéntes elhatározásomból felvételemet kérem a
Tósznapati Köld. Műv. nevet viselő mezőgazdasági termelőszövetkezetbe (termelő-
szövetkezeti csoportba).

A szövetkezetbe beviszek kh összterület, ebből szántó kh,
..... db szarvasmarhát és db kocát.

Kijelentem, hogy a szövetkezet alapszabályát ismerem, és az abban foglaltakat magamránézve kötele-
zőnek elismerem.

Kelt: Tósznapati, 19.59 évi június hó 6 napján.

Felvételre ajánljuk:

..... Tsz- (Tszcs-) tag
Jaincs 11.28 " " "

Gál Barnabás
belépő aláírása

2. fotó: Dutra UE-28 összkerékajátású, univerzális traktor

MÉRLEG
1960. december 31-én

	Jan. 1944	Dec. 31, 44
Omme — kinnasid allu — kullid (shabab) teinikid rahuld	1352	1352
shabab kinnasid	1352	1352
Hafid teinikid teinikid teinikid	1352	1352
teinikid teinikid teinikid	1352	1352
Kinnasid kinnasid kinnasid	1352	1352
Kinnasid kinnasid kinnasid	1352	1352
A kinnasid kinnasid kinnasid	1352	1352
A kinnasid kinnasid kinnasid	1352	1352

[illegible]

aktivák	Általános leltári kód	Részletes leírás	Összeg	reálszám
I. Értékték, gépek és egyéb eszközök	1 4	6000.324		
1. Értékték és éptelmények	1 1			
2. Értékték és egyéb eszközök	2 6	607.398		
3. Gépek, gépi berendezések, berendezések	3 3	40.306		
4. Berendezések, gépek, gépi berendezések	4 1	40.322		
5. Berendezési tárgyak	5 6	6.180		
6. Berendezési tárgyak	6 1			
7. Berendezési tárgyak	7 1			
II. Gépek és berendezések	4 1			
III. Továbbtérítési eszközök	4 1			
IV. Berendezési tárgyak	12A 1. sor	115.953		
1. Berendezési tárgyak	12A 1. sor			
2. Berendezési tárgyak	12A 1. sor			
3. Berendezési tárgyak	12A 1. sor			
4. Berendezési tárgyak	12A 1. sor			
5. Berendezési tárgyak	12A 1. sor			
6. Berendezési tárgyak	12A 1. sor			
7. Berendezési tárgyak	12A 1. sor			
V. Termékek, termékek és anyagok	12A 1. sor			
1. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
2. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
3. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
4. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
5. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
6. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
7. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
8. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
9. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
10. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
11. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
12. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
13. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
14. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
15. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
16. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
17. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
18. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
19. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
20. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
21. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
22. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
23. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
24. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
25. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
26. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
27. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
28. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
29. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
30. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
31. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
32. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
33. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
34. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
35. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
36. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
37. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
38. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
39. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
40. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
41. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
42. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
43. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
44. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
45. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
46. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
47. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
48. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
49. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
50. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
51. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
52. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
53. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
54. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
55. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
56. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
57. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
58. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
59. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
60. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
61. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
62. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
63. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
64. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
65. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
66. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
67. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
68. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
69. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
70. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
71. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
72. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
73. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
74. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
75. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
76. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
77. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
78. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
79. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
80. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
81. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
82. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
83. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
84. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
85. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
86. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
87. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
88. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
89. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
90. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
91. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
92. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
93. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
94. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
95. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
96. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
97. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
98. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
99. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
100. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
101. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
102. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
103. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
104. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
105. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
106. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
107. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
108. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
109. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
110. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
111. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
112. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
113. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
114. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
115. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
116. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
117. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
118. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
119. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
120. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
121. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
122. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
123. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
124. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
125. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
126. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
127. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
128. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
129. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
130. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
131. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
132. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
133. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
134. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
135. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
136. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
137. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
138. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
139. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
140. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
141. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
142. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
143. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
144. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
145. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
146. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
147. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
148. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
149. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
150. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
151. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
152. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
153. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
154. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
155. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
156. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
157. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
158. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
159. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
160. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
161. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
162. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
163. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
164. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
165. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
166. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
167. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
168. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
169. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
170. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
171. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
172. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
173. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
174. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
175. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
176. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
177. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
178. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
179. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
180. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
181. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
182. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
183. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
184. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
185. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
186. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
187. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
188. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
189. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
190. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
191. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
192. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
193. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
194. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
195. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
196. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
197. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
198. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
199. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
200. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
201. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
202. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
203. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
204. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
205. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
206. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
207. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
208. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
209. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
210. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
211. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
212. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
213. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
214. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
215. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
216. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
217. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
218. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
219. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
220. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
221. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
222. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
223. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
224. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
225. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
226. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
227. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
228. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
229. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
230. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
231. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
232. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
233. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
234. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
235. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
236. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
237. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
238. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
239. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
240. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
241. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
242. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
243. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
244. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
245. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
246. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
247. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
248. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
249. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
250. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
251. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
252. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
253. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
254. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
255. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
256. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
257. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
258. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
259. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
260. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
261. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
262. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
263. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
264. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
265. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
266. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
267. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
268. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
269. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
270. Termékek és anyagok	12A 1. sor			
271. Termékek és anyagok	12A			

		Városközpont lakóitól számla	Községi központ lakóitól számla	Darab	Feljegyzés
4. Fel nem osztott szociális allokációk					
Amelyek vége: 2016.04.01. Ft					1.140.642
Összesen: 0 Ft					
II. Községi lakók					
1. Révújvárosi lakók		13/01/1	12		
2. Községi lakók		13/01/1	70	96.424	
3. Községi lakók		13/01/1	120	440.387	
4. Községi lakók		13/01/1	170	767.124	1.303.443
5. Községi lakók		14/1	2	60.863	
6. Községi lakók		14	3	211.585	2.116.153
III. Községi lakók					
1. Községi lakók		13/01/1	1	372.727	
2. Községi lakók		13/01/2	5	18.842	
3. Községi lakók		13/2	20	76.587	
4. Községi lakók		13/4	4		
5. Községi lakók		13/0	0		
6. Községi lakók		13/0	0		
IV. Községi lakók					
1. Községi lakók		13/01/1	1	372.727	
2. Községi lakók		13/01/2	5	18.842	
3. Községi lakók		13/2	20	76.587	
4. Községi lakók		13/4	4		
5. Községi lakók		13/0	0		
6. Községi lakók		13/0	0		
V. Községi lakók					
1. Községi lakók		13/01/1	1	372.727	
2. Községi lakók		13/01/2	5	18.842	
3. Községi lakók		13/2	20	76.587	
4. Községi lakók		13/4	4		
5. Községi lakók		13/0	0		
6. Községi lakók		13/0	0		
VI. Egyéb lakók					
1. Egyéb lakók		13/01/1	1	372.727	
2. Egyéb lakók		13/01/2	5	18.842	
3. Egyéb lakók		13/2	20	76.587	
4. Egyéb lakók		13/4	4		
5. Egyéb lakók		13/0	0		
6. Egyéb lakók		13/0	0		
VII. Egyéb lakók					
1. Egyéb lakók		13/01/1	1	372.727	
2. Egyéb lakók		13/01/2	5	18.842	
3. Egyéb lakók		13/2	20	76.587	
4. Egyéb lakók		13/4	4		
5. Egyéb lakók		13/0	0		
6. Egyéb lakók		13/0	0		
VIII. Egyéb lakók					
1. Egyéb lakók		13/01/1	1	372.727	
2. Egyéb lakók		13/01/2	5	18.842	
3. Egyéb lakók		13/2	20	76.587	
4. Egyéb lakók		13/4	4		
5. Egyéb lakók		13/0	0		
6. Egyéb lakók		13/0	0		
IX. Egyéb lakók					
1. Egyéb lakók		13/01/1	1	372.727	
2. Egyéb lakók		13/01/2	5	18.842	
3. Egyéb lakók		13/2	20	76.587	
4. Egyéb lakók		13/4	4		
5. Egyéb lakók		13/0	0		
6. Egyéb lakók		13/0	0		
X. Egyéb lakók					
1. Egyéb lakók		13/01/1	1	372.727	
2. Egyéb lakók		13/01/2	5	18.842	
3. Egyéb lakók		13/2	20	76.587	
4. Egyéb lakók		13/4	4		
5. Egyéb lakók		13/0	0		
6. Egyéb lakók		13/0	0		
XI. Egyéb lakók					
1. Egyéb lakók		13/01/1	1	372.727	
2. Egyéb lakók		13/01/2	5	18.842	
3. Egyéb lakók		13/2	20	76.587	
4. Egyéb lakók		13/4	4		
5. Egyéb lakók		13/0	0		
6. Egyéb lakók		13/0	0		
XII. Egyéb lakók					
1. Egyéb lakók		13/01/1	1	372.727	
2. Egyéb lakók		13/01/2	5	18.842	
3. Egyéb lakók		13/2	20	76.587	
4. Egyéb lakók		13/4	4		
5. Egyéb lakók		13/0	0		
6. Egyéb lakók		13/0	0		

4. fotó: A tagok által behozott állatok leltára (részlet)

1 oldal

Udvari Érték
mezőgazdasági termelőszövetkezet

Tanács
(város, község)

Tagok által behozott állatok leltára

(Igás-, tenyészt., növények-, hizó- és egyéb állatok)

Sorszám	Tsz tag neve	Behozott állatok megnevezése															
		Teljes		Ló		Őrös		Ló		Tücs		Párka		Hízó		Bébi	
		db	Ft	db	Ft	db	Ft	db	Ft	db	Ft	db	Ft	db	Ft	db	Ft
✓ 1	Udvari Érték	1	5000-	2	4800-												
✓ 2	Pataki Sándor					2	10500-										
✓ 3	Pataki Sándor	1	3500-			2	7600-	1	1400-								
✓ 4	Udvari Érték	1	3800-														
✓ 5	Udvari Érték			1	3000-												
✓ 6	Pataki Sándor	1	3400-														
✓ 7	Pataki Sándor			1	2600-	1	2800-	1	250-		2500-						
✓ 8	Pataki Sándor	1	1200-			2	8600-										
✓ 9	Udvari Érték			2	3800-												
✓ 10	Udvari Érték			1	3000-			2	2800-			1	1500-				
✓ 11	Pataki Sándor	1	5000-	2	5600-												
✓ 12	Pataki Sándor	1	3800-														
✓ 13	Buckai Sándor			1	2100-												
✓ 14	Pataki Sándor													2	2000-		
✓ 15	Pataki Sándor	1	4000-														
✓ 16	Pataki Sándor	1	3200-					2	1800-								
✓ 17	Pataki Sándor	1	3500-			2	7500-										
✓ 18	Pataki Sándor			2	5200-			1	2400-								
	Összesen	10	37000-	12	30600-	9	37000-	7	2650-			1	1500-	2	2000-		

Számok: Nyomda (M) 24-111

23. Állati termékeknek tartalma							
Állattenyésztés	Állatfaj	Egy állat évi állagosa (kg-ban)		Állattenyésztés	Állatfaj	Egy állat évi állagosa (kg-ban)	
		test	csont			test	csont
Marhatest	Marha	3000	3000	Marha (szarvas)	Marha	3000	3000
Disznó	Disznó	—	—	Disznó (szarvas)	Disznó	—	—
Tyúktojás	Tyúk	50	50	Tyúk	Tyúk	50	50

24. Széles és szűkített állatok tartalma							
Állattenyésztés	Állatfaj	Állatfaj	Tartalom (kg-ban)	Állattenyésztés			
				test	csont	test	csont
Disznó	Disznó	Disznó	Disznó	Disznó	Disznó	Disznó	Disznó
	Disznó		Disznó	Disznó	Disznó	Disznó	
	Disznó		Disznó	Disznó	Disznó	Disznó	
	Disznó		Disznó	Disznó	Disznó	Disznó	
Tyúk	Tyúk	Tyúk	Tyúk	Tyúk	Tyúk	Tyúk	Tyúk
	Tyúk		Tyúk	Tyúk	Tyúk	Tyúk	
Marha	Marha	Marha	Marha	Marha	Marha	Marha	Marha
	Marha		Marha	Marha	Marha	Marha	
	Marha		Marha	Marha	Marha	Marha	
	Marha		Marha	Marha	Marha	Marha	
Disznó	Disznó	Disznó	Disznó	Disznó	Disznó	Disznó	Disznó
	Disznó		Disznó	Disznó	Disznó	Disznó	
	Disznó		Disznó	Disznó	Disznó	Disznó	
	Disznó		Disznó	Disznó	Disznó	Disznó	
Tyúk	Tyúk	Tyúk	Tyúk	Tyúk	Tyúk	Tyúk	Tyúk
	Tyúk		Tyúk	Tyúk	Tyúk	Tyúk	
	Tyúk		Tyúk	Tyúk	Tyúk	Tyúk	
	Tyúk		Tyúk	Tyúk	Tyúk	Tyúk	
Marha	Marha	Marha	Marha	Marha	Marha	Marha	Marha
	Marha		Marha	Marha	Marha	Marha	
	Marha		Marha	Marha	Marha	Marha	
	Marha		Marha	Marha	Marha	Marha	

[illegible]

6. fotó: Palántázzák a paradicsomot

7. fotó: Locsolják a palántákat az asszonyok

8. fotó: A kép elején fehér kötényben dédnagyanyám, a szövetkezet első évi cséplésénél (1959)

9. fotó: A szövetkezet kezdeti éveiből a betakarítás idején

10. fotó: Répakapálás az 1960-as években

11. fotó: Pihenő délbén, a kukoricakapálás után

12. fotó: Év végi zárszámadás az 1960-as évek elejéből

